

בשנר

ידיעות קיבוץ הזרע - י"ב בסיוון החש"ף - 04.06.2020

חיים כאן, עובדים שם:

ריאיון עם ירון בקר | עמוד 5

ציוצים:

עדכונים ממשק הילדים | עמוד 8

מהפיס של יבל:

סיפורו של יהודה וירבה | עמוד 10

לוח זיכרון | יוני

1.6.75	יהודה שליסנר
1.6.16	ורדה פרחי
5.6.72	תמר שפייר (פלס)
5.6.14	ברונו וקסנר
6.6.92	אשר בנארי
6.6.99	בנימין מרקוביץ
6.6.01	יואב ירון
7.6.67	רן (רני) מרכס
8.6.97	הלה פלד
8.6.01	רחל פלג
8.6.17	עליזה קמון
9.6.79	פרנץ מרכס
9.6.89	גוסטב הורן
9.6.99	רנה לביא
13.6.10	אורה שפי
14.6.68	נורית אלאור
17.6.19	אסף וולף
18.6.04	ישראל נוימרק
20.6.70	זאב הלר
21.6.12	רות דור
22.6.11	הורציו קרוסו
23.6.70	דן ולך
23.6.00	אברהם שרון
24.6.00	חנה נוימרק
27.6.61	מיכל וולף
28.6.39	חנה נויבאור
30.6.09	נורית וייס

נפל במעבר המיתלה

3 | עדכונים מהנעשה בקיבוץ

עדכוני תרבות / איריס רפאלי
מהנעשה בענף המזון / רז רפאלי און

5 | חיים כאן, עובדים שם

בעד מולדת זו -
ריאיון עם ירון בקר / אילת ראטס

8 | ציוצים - עדכונים ממשק הילדים

/ גבי מענית ואילת ראטס

10 | מהפייס של יבל

יהודה וירבה / יבל ברקאי

10 | קווים לדמות / שבתאי פרידמן

11 | היה היה

מכירת חיסול / צוות הארכיון

12 | שביליסטים

יומן מסע / ניר רענן

13 | תרבות ופנאי

פינת התובנה / בועז בש מרץ'

טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

14 | לקראת שבת

פרשות השבועיים / דובי זמר

אחרי הכל שיר

סוף פסוק

15 | לוח מודעות

16 | שו"ת

אבנר מילוא / דני נהב

הגהה

עמוס אורן

תמונת שער

אילת ראטס

הפצה

שי מוריס, רינה רשקוב

השתתפו בגיליון זה

איריס רפאלי, רז רפאלי און,

גבי מענית, יבל ברקאי, שבתאי

פרידמן, צוות הארכיון, ניר

רענן, בועז בש מרץ', אהוד

דור, דובי זמר, דני נהב ואילת

ראטס.

מערכת בשער

עריכה, עיצוב וגרפיקה

אילת ראטס

טלפון

050-7450642

דוא"ל

bashaar.hazorea@gmail.com

חג השבועות

חג השבועות, החג הכי חקלאי שמזוהה עם הקיבוצים, התנהלה השנה תחת האילוצים של הקורונה, עם שינויים יצירתיים שנכפו עלינו. למרות זאת, ניסינו להעביר את החוויה בצורה הכי אותנטית שאפשר.

ראומה ריילינגר אספה את כל תמונות התינוקות שנולדו השנה לסרטון מקסים. תודה להורים ששיתפו פעולה והרבה מזל טוב.

תודה גדולה ל**ערן גבאי (טוצי)** שנתתם לארגן את שיירת הרכבים החקלאיים, שקושטו ונסעו בשבילי הקיבוץ. השיירה עשתה שמח בכל שכונה אליה הגיעה, ובה השתתפו: טרקטורים של הגד"ש בניצוחם של **טוצי וירון כפרי**, טרקטור של הרפת עם **גיארענן**, טרקטור של המדגה עם **זיו האקט**, טרקטור של הנוי עם **רן סולומון**, סוס ועגלה עם הבוקרים **אורי ואלמוג שמע**, מיול של הרקדניות המדהימות: **נועה סולומון**, **רוני עמית נחמיאס**, **דפנה בן דוד שרגאי וגלית גרינשטיין**, קלאב של נעורי הזורע עם: **שקד שמע**, **ענבר דינור**, **שני אבריאל**, **יפתח עטיה**, **אוריה כלב**, **מיטל אבריאל ותום גורדון**. מוזיקה והגברה: **ליאם האקט וטיבי**.

תודה גדולה ל**רז רפאלי און וחן אייזנפיש** – על הבואיקוס המושלמים שהוכנו במטבח.

בזכות הרפת המוצלחת שלנו, קיבלנו בחג השבועות, כתרומה מתנובה, שקיות שוקו, גבינות ומעדני חלב. על כך תודה ל**עופר נוימרק**. כמו כן, קיבלנו תרומה

- ביוזמתם של **אלי סולומון ויוחאי רפאלי** – מלונים ואבטיחים מצוינים. מוצרי החלב והפירות שנתרמו, חולקו בתחנות בהן עצרה השיירה.

השנה החלטתי לתת במה לדור העתיד, עם ברכת החג, ואני כל כך גאה ושמחה **ששיר בקיש, אביעם גבאי ואלעד בן צבי** – שלושה בנים שלנו, שעובדים בקיבוץ ולומדים לתואר אקדמי, דור ההמשך שלנו, ניאותו להרים את הכפפה ולברך את הקיבוץ, בסרטון שצילמה **ראומה**. <<<

צילומים: איריס רפאלי, צאלה שחף ורוני נחמיאס

תקופת הקורונה שנפלה עלינו, עשתה גם כמה דברים חיוביים. כרכזת התרבות, אני מוקפת בבני נוער וצעירים, שבאים עם נכונות כל כך גדולה לארגן, לפעול, לעשות, לעזור ולתמוך – בלי לבקש שכר או תמורה – אלא ממש עם נכונות לתרומה לקהילה. אני מרגישה מבורכת וגאה שאלו ילדינו ונכדינו, שנרתמים, יוזמים ומשתלבים בחיינו.

מה בהמשך:

אנו בהכנות למסיבת סיום קורונה, בתקווה שנצליח ולא יהיו הפתעות מסוג 'גל שני'...
הקיץ בפתח ואשמח לכל יוזמה / הצעה / רעיון...

■ שבת שלום!

כמו כן, השנה פתחנו במסורת חדשה: **יונת אבריאל** – רכזת ועדת צעירים, הזמינה אותנו וצילמנו את מסיימי י"ב – קבוצת **רימונים**, שהתקבלו לקיבוץ ובורכו ע"י **יונת אבריאל ועידו און** מועדת צעירים.

[הקליקו לצפייה בשלושת הסרטונים לשבועות. צילומי וידאו ועריכה: ראומה ריילינגר.](#)

בשבת קיימנו בדשא הגדול את טורניר הכדורגל המסורתי, שארגנו **יוחאי רפאלי, גל דור** ושופט הכדורגל **איציק שטרית**. השנה הוספנו לטורניר גם הפעלות לילדים בעזרתם של **עידו און, טיבי, רותם יסינובה, ליאם האקט, אור רפאלי, מורן אלישב, נעם רפאלי, ענבר דינור ואייר אבריאל**.

תודות **לרינה רשקוב** על עיצוב המודעות ופרסומן, ול**ניר מרקוביץ** על הארגון ושינוע הציוד.

מהנעשה בענף המזון / רז רפאלי און

בחדר האוכל ובשטיפת כלים. מי שמעוניין מוזמן לפנות לחן אייזנפיש:

054-7877276

4. בנימה קצת אישית יותר...

אני לקראת יציאה לחופשת לידה. עודני כאן, אבל בעיקר מאחורי הקלעים. יחליפו אותי בתפקיד חן אייזנפיש ושרון כהן. חן ינהל בפועל את חדר האוכל והמטבח, שרון תתפוס פיקוד על כל מה שקשור בהנהלת חשבונות, חיובים וזיכויים. אתם מוזמנים לפנות אליהם במידת הצורך.

אין לי ספק, שחדר האוכל ימשיך לפעול בצורה נפלאה תחת פיקודם, אבל אבקשכם לגלות סבלנות ולתת להם את 100 ימי החסד שמגיעים להם. בתום פרק הזמן הזה אני מאמינה שכבר אחזור...

בברכה,

רז רפאלי און,

■ מנהלת ענף המזון

שלום חברות וחברים,

השבוע חזרנו להסעיד בחדר האוכל והפתיחה המחודשת בהחלט מרגשת מאוד. לאט לאט נוכל להחזיר את כל השפע אליו אתם רגילים... יהיו מוצרים שיוחזרו, וכאלו שאולי נחליף, נשנה או נרענן. זו בהחלט הזדמנות לבחון מחדש את הדברים.

מספר עדכונים:

1. נכון לעכשיו, שעות הפעילות בחדר האוכל:

ימים א'-ה' 11:30-14:00

יום ו'- טייקאווי לארוחת הערב – 10:00-12:00

2. ארוחות בוקר בימי חול (ימים א'-ה')

פנינו למספר ענפים, שבעקבות משבר הקורונה החליטו להתייעל ולערוך בעצמם את ארוחות הבוקר, ולא להגיע לחדר האוכל. אנחנו מאמינים, שנחדש ונפתח את ארוחות הבוקר לקראת יציאת התלמידים לחופשת הקיץ, כאשר יהיה ביקוש גדול יותר.

3. ארוחות בוקר בימי שישי + בארנץ' בשבת

+ ארוחות ערב

אנחנו ממתינים לראות שאין החמרה במצב ובהנחיות. אם יוסרו ההגבלות לחלוטין (כפי שכרגע צפוי להיות ב-14.06.2020) יחזרו לשגרה גם הארוחות האלו. נעדכן בהתאם להתפתחויות...

כהכנה לארוחות בסופ"שים:

אנחנו זקוקים לעובדים מהקיבוץ לתורניות בסופי שבוע

בעד מולדת זו

ירון בָּקָר, בן 79, נולד ברוסיה וגדל בפולין. בהיותו בן 16 עלה ארצה ב'עליית גומולקה', הגיע למוסד החינוכי ואומץ בהזורע. בהמשך עזב את הקיבוץ וקנה את עולמו, בין היתר, כמגשר בין תרבות העם היהודי ותרבות פולין. בשנים האחרונות חזר להתגורר בהזורע. בריאיון שלפניכם, ירון, שסיפור חייו כמו שזור בהיסטוריה של המאה ה-20, משתף אותנו במקצת מזיכרונותיו מימי המוסד החינוכי, בעיסוקו בתרבויות שני העמים ובחיים על קו ישראל-פולין. / אילת ראטס

שמבחינת הגיל אני מתאים לקבוצת 'אלומה' בהזורע. כך קרה שהגעתי להזורע, כעולה חדש, עם עזרה ומימון מהסוכנות.

כיצד חווית את מעמדך החדש, כילד חוץ וכעולה חדש?

זה לא היה קל, הייתי סוג של נטע זר, אירופאי בין הצברים. מעבר לעניין השפה, זה התבטא במגוון אופנים. אני זוכר, למשל, את הקשיחות והאיפוק הרגשי, שאפיינו באותה תקופה את הקיבוץ. הגעתי לכאן בחודש מאי ובחודש אוקטובר התקיימה אזכרה לנופלים במבצע סיני. האווירה הייתה מאופקת מאוד באזכרה, לא הצלחתי להבין את זה, זה היה רחוק מהעולם התרבותי שלי, בו רגשות אהבה וצער היו גלויים, ולא מקור לבושה. דווקא עם המבוגרים מצאתי שפה משותפת, בעיקר בענייני תרבות ופוליטיקה. למשל, אהבתי להאזין למוסיקה קלאסית יחד עם גרשון, שהיה מבוגר ממני ב-24 שנים ולחם בצבא האדום. ה'פרגוסונים' וה'קטרפירלים' פחות עניינו אותי... מצד שני, הייתי גאה להיות קיבוצניק, ואולי הכי חשוב – למדתי לעבוד.

אילו זיכרונות יש לך מאותה תקופה?

אני זוכר היטב את מוריי ורבותיי הנהדרים: אליהו מעוז, שלימד אותי עברית, היה קשוב אליי מאוד וכל כך רצה שאשאר בקיבוץ, מוני אלון – המחנך המיתולוגי שלנו שהערכת אתו מאוד, וגם המטפלת הטובה שלי - עליזה, שלקחה עליי חסות ודאגה לי כמו אימא.

לא אשכח את הלילה הראשון בקבוצה. היינו בחדר שני בנים ושתי בנות. מה שהיה טבעי לחלוטין עבור הצברים שגדלו יחד, לינה משותפת של בנים ובנות, גרם לי למבוכה רבה, לא הייתי מורגל בכך.

זיכרון אחר שיש לי הוא, של אמנון פלד מודיע לי שהשבוע אני תורן שטיפת החדר ומלמד אותי לשטוף רצפה, כי פשוט לא ידעתי איך עושים זאת. יש לציין, שהוא עשה זאת בצורה מעולה, ועד היום אני שוטף

ספר לנו קצת על הרקע שלך – איפה נולדת ואיך הגעת לארץ?

נולדתי בסיביר שברוסיה בשנת 1941, בשם קרול בקר, בן יחיד להוריי, שנמלטו מפולין מפני הנאצים, עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, בשל היותם גם יהודים וגם קומוניסטים. כשהייתי בן 5 עברנו להתגורר בשְלֵזְיָה תחתית (טריטוריות שסופחו לפולין בועידת פוטסדאם, בתום מלחה"ע השנייה) ובהמשך הגענו לוורשה. עלינו ארצה ב'עליית גומולקה' בשנת 1957, אחרי השבר של 'ועידת 20' [הועידה ה-20 של המפלגה הקומוניסטית הסובייטית, בשנת 56, בה הוקיע חורשצ'וב את פולחן את האישיות ופשעיו של סטאלין, בנאום סודי שהודלף למערב ע"י המוסד, והיה לאחד מהישגיו הראשונים]. בארץ הגעתי למוסד החינוכי במשמר העמק וקיבלתי את השם 'ירון'. השתלבתי בקבוצת 'אלומה' ואומצתי בהזורע ע"י משפחת חורש – ירדנה וגרשון.

למה דווקא קיבוץ? למה דווקא הזורע?

הייתי בן 16, נער פולני עם אידיאליים סוציאליסטים, היה לי טוב ונוח בוורשה, אם כי בית ההורים כבר התחיל להעיק עליי. לא ממש רציתי לעלות, אבל הסכמתי רק בתנאי אחד – שיאפשרו לי להגיע לקיבוץ. את יופיו של הקיבוץ גיליתי עוד בפולין, בעקבות מפגש עם משלחת נוער מהקיבוצים, שהגיעה לפסטיבל נוער בינלאומי בוורשה, בשנת 55. הוקסמתי מהנוער הקיבוצי וחלמתי להשתייך גם אני לקבוצה כזו.

על מנת שאוכל לקדם את שאיפותיי בארץ החדשה והזרה, השגתי מכתב המלצה ממכרה שלי, שהיתה קרובה של ברטה חזן ממשמר העמק, המעיד עליי כעל נער שרוצה לחיות בקיבוץ. ואכן, הגעתי למשמר העמק, התרשמתי מאוד מהמקום, פגשתי את ברטה והגשתי לה את המכתב, מלא תקווה. אבל מהר מאוד התברר, שישנן בעיות פרוצדורליות ולא אוכל להישאר שם. בכל זאת התעקשתי, ובבדיקה נוספת התברר

מוניציפליים. מדי פעם, אני גם מארגן שם ימי תרבות יהודית.

נשמע, שיש ביקוש גדול בפולין לתרבות היהודית, זה נכון?

בהחלט כן. יש כיום בפולין התעניינות עצומה בתרבות היהודית המפוארת, שהייתה שם. במסגרת ההתעניינות הזו, לא קשה למצוא ברחבי פולין, קורסים ללימוד שפת היידיש, אגפים שלמים בחנויות ספרים המוקדשים להכרה ולימוד תרבות יהודית, פסטיבלים של תרבות יהודית שנערכים פעמיים בשנה – בוורשה ובקרקוב ועוד ועוד.

איך אתה מסביר את התופעה הזו, של מעין 'רנסנס' שזוכה לה לפתע התרבות היהודית בפולין, או לפחות הזיכרון של אותה תרבות?

זו תופעה שהחלה עוד בשנות ה-70, כאופוזיציה לאנטישמיות הגואה, אבל היא מונעת גם מגורמים נוספים, למשל ייסורי מצפון, על חלקם של הפולנים בשואה, כעמידה של חלק מן הפולנים נגד לאומנות, קסנופוביה וגזענות, נטייה פילושמית, שמתבטאת גם כסקרנות והתקרבות לתכנים דתיים-מיסטיים, חיפוש קרובי משפחה יהודים שנרצחו וכו'. התופעה הזו הולכת ומתחזקת יותר ויותר.

עם זאת, חשוב לציין שבמקביל לכך, קיימת עדיין אנטישמיות רבה בפולין ולראייה, בינואר 2018 התקבל בפולין חוק חדש – 'חוק השואה', שאוסר על האשמת פולין באחריות לפשעי הנאצים, ונושא עונש של עד 3 שנות מאסר. זה כמובן, מגביל מאוד את השיח הציבורי והאקדמי על האנטישמיות, וגרם למשבר חריף בין ישראל לפולין. החוק רוכך מעט לאחר התערבות ישראלית, אבל ראש הממשלה נתניהו טעה, בכך שהכשיר את השרץ ונתן את אישורו, לנוסח המתוקן של החוק. זו הייתה הפניית עורף מצידו להיסטוריונים מהאופוזיציה בפולין, להיסטוריונים מ'יד-ושם' וכמובן לזיכרון השואה. לדעתי, זאת בושה למדינה ולעומד בראשה, וגרם לנסיגה בתהליך ההתקרבות וההבנה בין שני העמים.

הזכרת קודם את המעורבות שלך, במשלחות הנוער למחנות ההשמדה בפולין. מה החשיבות שאתה רואה בכך?

אני חושב שהמסגרת הזו, בה אנו שולחים את בני הנוער למסעות בפולין, הייתה יכולה להיות הזדמנות מיוחדת, להכיר לעומק את תרבות העם היהודי שהייתה באירופה כולה, לא רק בפולין, ואולי חשוב מכך – זוהי הזדמנות להעביר מסרים וערכים הומניים אוניברסליים

רצפה ביסודיות ובהתלהבות, כפי שלימד אותי. זה היה שיעור חשוב לחיים, בלי ציניות, כי למדתי לעבוד.

מדוע עזבת את הקיבוץ בסופו של דבר?

אחרי השנים במוסד, התגייסתי לשירות חובה בצה"ל, כמו כולם, ו'התגלגלתי' הלאה להשלמת בגרויות, עבודה ולימודים באקדמיה, כך שאמנם לא חזרתי לקיבוץ, אבל שמרתי על קשר עם ירדנה וגרשון וביקרתי כאן מדי פעם.

מה למדת ובמה עסקת?

עבדתי שנים רבות ככתב, בהתחלה ב'קול העם' הקומוניסטי, ובהמשך גם ב'זו הדרך' ובכתב העת 'ערכים' – עד שנת 88. באותה התקופה, המפלגה הקומוניסטית קיבלה צביון לאומני-ערבי מדי לטעמי והחלטתי לפרוש ממנה, לאחר 30 שנות חברות שבהן (וסליחה על הפתוס והמילים הגבוהות) השקעתי את מיטב כוחותיי, במאבק למען צדק חברתי בישראל ולמען הידברות ושלוש עם העם הערבי-פלסטיני.

במקביל לעבודתי ככתב, השלמתי תואר ראשון ושני בהיסטוריה ופילוסופיה באוני'ת"א, שימשתי גם כמרצה והשלמתי תעודת הוראה. לאחר שפרשתי מהכתביה, עבדתי כמורה בבי"ס והמשכתי להרצות בפני סטודנטים באוני' ובסמינר הקיבוצים.

מה לגבי משפחה?

הייתי 'נשוי' הרבה שנים למפלגה, כמו שאומרים, אבל בסופו של דבר, התחתנתי והקמתי משפחה משלי. נולדו לנו שתי בנות, וכיום, אני סב ל-3 נכדים וגרוש.

כיום אתה עוסק בעיקר בתרבות פולין, בארץ ובחו"ל – ספר לנו על כך.

בשנת 2000 הצטרפתי כעובד מקומי למכון הפולני בישראל, שנוסד באותה שנה. המכון פועל לקידום התרבות הפולנית בארץ, מתוך מטרה לקדם את יחסי התרבות, המדע והאומנות בין שתי המדינות. במסגרת העבודה הזו, עסקתי בהפצת התרבות הפולנית בישראל, וגם בכיוון ההפוך – העמקתי בתרבות היהודית, שפרחה בפולין עד מלחמת העולם השנייה וגם אחריה. בשנים האחרונות הייתי פעיל בדיאלוג ישראלי-פולני, בעיקר במסגרת משלחות הנוער לפולין ובשיח בין מורים ישראלים ופולניים.

באופן רשמי, פרשתי לגמלאות בשנת 2007, אבל אני עדיין פעיל בתחומי התרבות היהודית והפולנית. משלב מסוים, התחלתי לשהות יותר בפולין מאשר בישראל, מתוך בחירה אישית. אני מרצה במוסדות אקדמיים בפולין, על התרבות היהודית והישראלית ועובד גם במוסדות וארגונים יהודיים בפולין, בתי תרבות וארגונים

של קבלת השונה, האחר, הזר, והבנת הסכנות הטמונות בקסנופוביה, בגזענות ובפשיזם. לצערי, במשרד החינוך לא לוקחים את ההזדמנות הזו בשתי ידיים, כפי שראוי היה, וגרוע מכך, משתמשים בלקחי השואה ככלי לאומני. במקום להעמיק את ההבנה, שהשואה הייתה תוצאה של כישלון תרבות המערב, מחזקים את רגשות הקורבנות ו'כל העולם נגדנו' – זוהי קרקע פורייה למסרים לאומניים. אולי זה לא מפתיע, לאור מי שעמדו בראש משרדי החינוך והתרבות בשנים האחרונות.

ניסינו לשנות את המגמה הזאת, והשקענו משאבים רבים בניסיון להעביר לנוער מסרים הומניים אוניברסליים, בעיקר באמצעות מפגשים בלתי אמצעיים

בין הנוער הישראלי לפולני, כחלק מהמסע לפולין. למעשה ייחדנו לכך יום שלם, מתוך שמונת הימים בהם המסע מתקיים בד"כ. המפגשים בין בני הנוער, משתי המדינות, כללו שיחות קבוצתיות ופעילויות ספורטיביות ותרבותיות משותפות. נעשתה כמובן גם עבודת הכנה, באמצעות חוברות הכנה שהוצאנו (ראו תמונה), הרצאות מקדימות בבתי ספר לתלמידים, סמינרים למורים וכו'. למרות המאמצים הרבים של כל הנוגעים בדבר, לצערי, רק מיעוט קטן של משלחות הנוער נחשף לכך.

כמי שעוסק בתחומי התרבות וההיסטוריה, מתוך נקודת המבט הרחבה הזו - מה דעתך על התהליכים שמתרחשים פה, בארצנו, בעשור האחרון?

לצד ההישגים היפים של ישראל, מדינה שקיומה גובל בנס, מתרחשות אצלנו מגמות מסוכנות ומחדלים איומים, וזה כואב לי מאוד. לדעתי, אנחנו על סף פשיזם ובקרוב נהפוך למדינת אפרטהייד.

מעבר למצב המדיני-פוליטי, יש כאן משבר חינוכי גדול. רמת ההשכלה הכללית כאן היא נמוכה מאוד. איך קרה, שילידיו של 'עם הספר', עם של גאונים ממש, מגרד את תחתית הדירוג העולמי בהישגים בבתי הספר? אני מאוד מוטרד מכך.

גם המצב החברתי בארץ הוא בכי רע, לטעמי. חוויתי על בשרי את 'כור ההיתוך' והמאמץ ליצור כאן קיבוץ גלויות, אבל זה היה ניסיון מאולץ במידה רבה, ולא הצלחנו בכך. עם ישראל נראה כיום, יותר כמו אוסף של שבטים עם מנהיגות משותפת, מאשר אומה אחת מלוכדת.

מתרחש כאן גם תהליך ממושך ועמוק של אמריקניזציה.

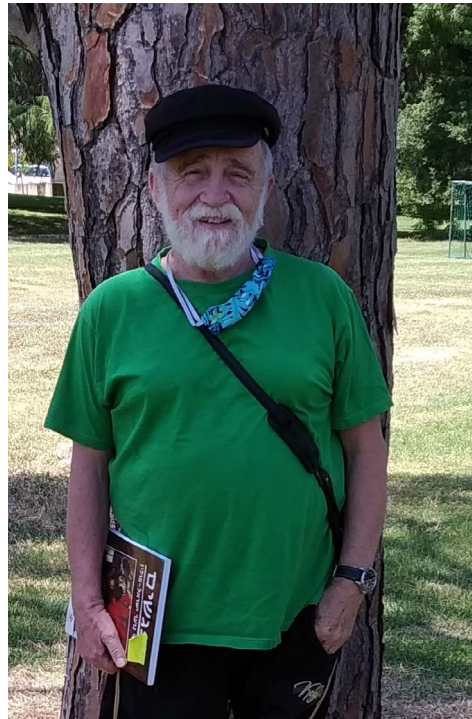
מפגשים

מפגשי נוער ישראל-פולין

מדריך למורה

Wydawnictwa COON

זה בא לידי ביטוי אפילו בתנאי העבודה המפרכים של עובדים רבים במשק. יש כאן מעט מאוד ארגוני עובדים חזקים בעלי השפעה, זה לא המצב באירופה. כואב לי לראות את זה.

גם בתחום התרבותי נשארנו מאחור. ניטשה אמר, שהתרבות היא הנחמה המטפיזית של האדם. ישראל נסוגה מכך. אמנם יש לנו נישות של תרבות, אבל התרבות הפופולרית, היומיומית, הפכה להיות רדודה מאוד. נכנענו לאמריקניזציה, וזו תופעה כלל עולמית.

איך אתה רואה את עצמך? ישראלי / פולני / איש העולם הגדול?

אני מרגיש רב תרבותי, בסך הכל. החיים שלי התפתחו מתוך רב גוניות, והם מבוססים על שלוש תרבויות: התרבות הרוסית, שהפכה למקצוע שלי – תרגמתי מרוסית ולרוסית, לימדתי היסטוריה ופילוסופיה רוסית; התרבות הפולנית, שהיא הטבע הראשון שלי, התודעה הראשונה שלי (עד היום אני סופר בפולנית); וכמובן התרבות העברית – בה לימדתי בבית הספר התיכון היסטוריה ואזרחות, תרגמתי, ופעלתי באקדמיה בתקופות שונות. הגורל היהודי קושר את כל זה יחדיו והופך אותי לישראלי.

ובחזרה להזרע – אנחנו נפגשים היום, במסגרת הריאיון הזה, כאן בקיבוץ – מה מחזיר אותך אלינו?

חזרתי להתגורר בהזרע לפני 5 שנים. חיפשתי מקום נוח ומוכר להתגורר בו בפנסיה. יש לי כאן מכרים וכמובן הרבה זיכרונות טובים.

תודה לירון על הדברים המרתקים, ובתקווה שנשביל ללמוד משהו, מההיסטוריה הלא כ-כך רחוקה שלנו ■

בפינת הציוצים החדשה, נעדכן אותכם בכל המתרחש והמתחדש ב'משק הילדים' של הזרוע. כמו כן, נציג בפניכם את מגוון דרי המשק, כשבכל פעם נתמקד בבעל-חיים אחר. אתם מוזמנים להגיע (עם הילדים כמובן) בשעות הפעילות - בבוקר ואחרי הצוהריים - להאכיל, ללטף ולהכיר את החיות מקרוב. מחכים לכם!

שגרת המשק: בשעות הבוקר (7:30-10:00) מתבצעות במשק החי עבודות תיקונים, התקנות ובניית כלובים, ולאחרונה גם נבנית בריכת דגים. בשעות אחר הצוהריים (15:00-17:00) באים ילדי המרחב הצעיר, מאכילים ומנקים את הכלובים. בשעה 16:00, כשילדי הגנים מתפזרים לבתיהם, מגיעים ילדים רבים, כמו גם מספר הורים עם פעוטות, אשר נכנסים ללטף ולשחק עם החיות. יש ילדים שבאים למשק בקביעות, מהם כאלה שזו כבר שנתם החמישית במשק החי. הילדים יודעים, שקודם כל מאכילים ומטפלים בחיות, ורק לאחר מכן אפשר ללטף ולהשתעשע איתן. כל הפעילויות במשק הן מחוץ למסגרת החינוך ואחרי שעות הפעילות הפורמלית.

קיצי אנו לצד ביצת תרנגולת. אנו מדגירים את ביצי האמו באינקובטור למשך 55 יום, עד בקיעה, ובכך מסייעים למשקים אחרים. האמו הוא עוף אוסטרלי ואחד ממיני העופות הגדולים בעולם. זכרי האמו משמיצים קול צווחה הנשמע למרחוק: אי-מווו, וזה מקור שם. בינתיים, אין לנו עופות ממין זה בפינת החי.

כריכת דגים חדשה-ישנה: הנעורים חפרו מחדש את בריכת הברוזים (שלא היתה בשימוש שנים רבות) וצבצו אותה בחומר איטוס. אורי חץ והחברים מ'נפש חופשית' בונים כעת גדר מסביב לבריכה, ובסיוס העבודה נוכל למלאה במים ודגים. תודה רבה לאורי, ל'נפש חופשית' ולבני הנעורים: יהונתן ירון, ענבר דינור, שני אבריאלי, אוריה כלב, מיטל אבריאלי, יפתח עטיה, תומר כפרי, סתיו קליר ושקד שמע. תודה גדולה גם לאורי גבאי, על התנדבותו ועזרתו הרבה בכל עבודות משק החי, בתקופת הקורונה.

כרטיס ביקור

שם: קוקטיל (או: נימפית מצויצת)

ייחוס: משפחת הקקדואיים, סדרת התוכאים

מוצא: אוסטרליה

אורח חיים: נפוצים מאוד כחיות מחמד ברחבי העולם, למעשה זהו מין התוכי השני במידת הפופולריות שלו בעולם (הראשון הוא התוכון האוסטרלי). סימן ההיכר שלו - הציצית הייחודית - מבטאת את מצבו הרגשי. למשל, כשהתוכי כועס או מתגונן - הציצית 'שוכבת' לאחור, כשהתוכי מתרגש - הציצית מתיישרת כלפי מעלה וכשהתוכי רגוע - הציצית נמצאת במצב ביניים, באלכסון. אלו הם תוכים ווקאליים למדי, בעלי יכולת דיבור וחקיוי, אך יכולת זו נמוכה ביחס לתוכיים גדולים מהם. משך החיים הממוצע בשבי הוא כ-20 שנים.

מופע: לזכר צבע פנים לבן או צהוב ולנקבה צבע פנים אפור. לשניהם כתמים כתומים על האוזניים ('לחיי צ'דר') אך אצל זכרים צבעם עז יותר.

במשק החי: בתוך פחות משנה, זוג הקוקטילים שלנו פרה ורבה וכיום הלהקה מונה 22 פרטים (נוסף לגוזלים חדשים, שבוקעים לעיתים קרובות). בימים הקרובים נעביר אותם לכלוב חדש וגדול יותר. הקוקטילים, כאמור, מבוקשים מאוד, ומידי פעם אנו מחליפים חלק מהפרטים בתמורה לחיות אחרות, שמצטרפות אלינו למשק.

תודה רבה לגבי מענית, על הצילומים והציוצים.

יש אנשים שאוספים קומקומים, אחרים כפיות או בולים (כבר אין הרבה כאלה...) ויבל ברקאי אוסף אנשים, או יותר נכון – אנקדוטות פיקנטיות והקשרים מעניינים עודותם. את הסיפורים יבל מפרסם לרוב בעמוד הפייסבוק שלו (לכל 5000 'חבריו', בקירוב, ולכל המתעניין) ולעיתים גם באתר הקיבוץ. הסיפורים בדרך כלל מוכיחים כי התאוריה, לפיה כל שני אנשים בעולם מקושרים ביניהם ע"י לא יותר מחמישה אנשים אחרים, שרירה וקיימת, ואפשר להוסיף לה סעיף מיוחד, לפיו לפחות אחד האנשים האלה חייב להיות מקושר לקיבוץ הזורע (או למשמר העמק, אם אין ברירה). בגיליונות הבאים, נביא כאן רשומות נבחרות, פרי עטו של יבל מה'פייס', והפעם – סיפורו של יהודה וירבה.

שהסכימה לקבלו, כפליט משוחרר מהכלא האירני. בקיץ הכי חם ב-100 השנים האחרונות, ב-1988, פגש אותו בחוף הים של אוסלו יורי קוסטא, בן משמר העמק. יהודה וירבה התלהב לפגוש בן משמר העמק ואירח אותו בביתו.

קוסטא מספר: "הוא נראה מצוין, כשבת לווייתו היא בחורה נורבגית חתיכה, הצעירה ממנו ב-20 שנה. אותות הכלא ממש לא נראו עליו, הוא היה בנוי היטב". מדוע נפטר יהודה בגיל צעיר כל כך, בתחילת שנות ה-70 שלו?

את התשובה לכך מספק אחיו המבוגר ממנו, אלכס וירבה, חשמלאי במשמר העמק ובעל אישיות, כך על פי עדויות המשפחה, הפוכה לגמרי מאחיו: "הוא עישן 2-3 קופסאות סיגריות ביום, עבר אירוע לב בנורבגיה וגם 3 השנים שישב בכלא, מתוך 12 שנים שחי באיראן, כנראה הותירו בו את רישומן".

יהודה וירבה היה מוכשר כמו שד. הוא ידע 7 שפות על בוריין, כולל פרסית וערבית, ובמוסד החינוכי הכניע ב'מט סנדלרים' בשחמט את רפי פלד מהזורע, לימים מפכ"ל המשטרה, שהיה מבוגר ממנו בשנתיים. משפחתו מספרת, שבנורבגיה הכניע ב'שח בזק' את אלוף נורבגיה בשחמט 'רגיל'. משפחתו הגרעינית, ג'קי ושתי הבנות, שנזנחה על ידו, לא הכירה בו אחרי בריחתו לאיראן, בעיקר מאחר שהותיר את ג'קי עגונה למשך שנים רבות.

מי שהכי שמר עם יהודה על קשר רציף, הוא אחיינו עזר וירבה, ד"ר להיסטוריה בהרווארד. אחיין אחר שלו, יואל וירבה, מספר שנתי (עוד אחיין) התכתב איתו, למרות שלא נפגשו מעולם.

יהודה, זכרו לברכה, היה עוד נצר מוכשר למשפחת וירבה, אחת המשפחות הנפלאות במשמר העמק.

יבל ברקאי ■

זהו סיפורו המדהים של יהודה וירבה (יליד 1946), נער פולני שנקלט עם משפחתו במשמר העמק בשנות ה-50 ('עליית גומולקה'). וירבה ישב 3 שנים בכלא האירני בתקופת חומייני (כלומר, אחרי 1979) ועל פי עדותו, נחקר ועונה על ידי אחמדיניג'אד...

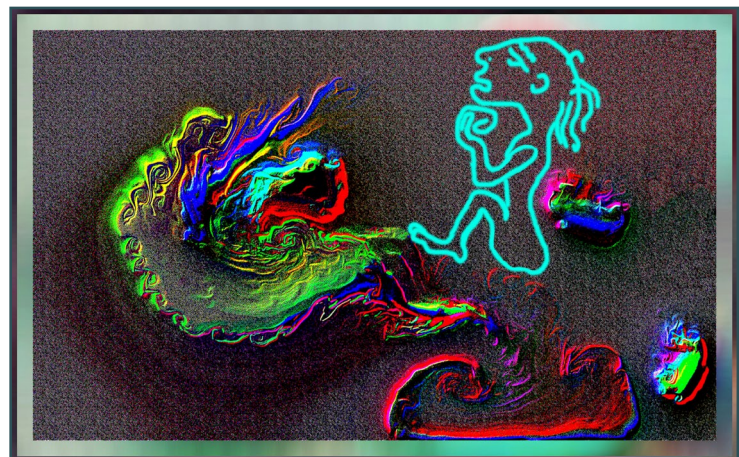
אחרי שירות צבאי ב'גולני', עזב וירבה את משמר העמק לטובת העיר הגדולה, שם הסתבך היטב ב'שוק האפור'. הוא היה נשוי לג'קי, אולפניסטית אנגליה מהאולפן בקיבוץ, ולהם 2 בנות: קיי ושרית.

אחרי תקופה קצרה של עבודה בכור הגרעיני בדימונה, נסע (או 'ברח', גם כך אפשר לתאר זאת) עם הרבה חובות, לעשות עסקים באיראן של השאה הפרסי, מותיר אחריו את משפחתו הגרעינית, כשבתו הקטנה בת חצי שנה בלבד.

העסקים הגלויים שלו, לפחות על פי עדות אחת, כללו הפעלת ציוד הנדסאי כבד וגידול ומכירה של כלבים.

לפני שנתיים נפטר וירבה בנורבגיה, המדינה היחידה

קווים לדמות

הוגה מול התפרצות. צייר: שבתאי פרידמן

מכירת חיסול

כידוע, לכל דבר טוב יש סוף, וחנות המותג 'רהיטי הזורע' עומדת בימים אלה בפני סגירה. החנות המקורית, של תעשיית רהיטי הזורע (תר"ה), נוסדה בשנת 1936 ופעלה קרוב ל-64 שנים, עד סגירת המפעל ומכירת החנות לרשת 'ביתילי', לפני כשני עשורים. להלן שיר פרידה מותיקי המפעל, שכתב יואב סלע, עם סיום עבודתם בתר"ה, בשנת 1999. / צוות הארכיון

פרידה מותיקי רהיטי הזורע

עבור השכירים ובני הקיבוץ אני כבר נחשב במפעל ל... שלד כשאני מביט עלכם במבט לאחור נדמה לי שאני עדיין ילד

את היכרותי הראשונה עם ת.ר.ה. עשיתי בתקופת משלוחי הבארים ודאי-מכל הנוכחים-רק אתם זוכרים ראשית יצוא הרהיטים.

איפה אותם חברים שיעידו שהייתה להם יד בסידרת "מגידו" איך תכנן מעצב מארצות הצפון רהיטים עם רקע תנכי שיגעון!

לילות של העמסת מכולות ביד בריח הגריל והאש הבושרת אוריה של עליצות מחד ושל אחריות ביליתי מתפשרת

על העבר נוהגים להביט בחיוב ולהזכיר נשכחות שוב ושוב חבל, שמה שעשיתם בתקופה נהדרת יישאר-רק בארכיון- כיצירה מפוארת

ליוסי:

כל שעשית בשתי ידך נעשה עוד בימים שהנגרייה הביאה פרנסה שנים של עבודת יצור וניהול וידענו חיסכון, דיוק ויעול.

לקוני:

בנפשך אתה אומן יוצר בעבודתך היית מקרין וכובש לא היית זקוק להרבה אימונים כדי להצליח במחלקת התיקונים

למנחם:

תמיד נמשכת ללמוד בתחומי העשייה את התורות המובילות של התעשייה חלקם אף הצלחת לישים אחרות לא זכו להתגשם.

ונכדים ונינים בעבודת שורשים ישאלו בחידון "אחד מי יודע" איזה מפעל מתחבר לקיבוץ? וכולם יענו "רהיטי הזורע"

לנורית:

ודאי תסכימי במעט איתי שהיה לך (כמעט) "מפעל משפחתי" זאב, עמידם ואתם בניתם מפעל, כיוון והשאתם חותם

לניסים:

במילון כתוב "מסתדרים שניים יחד" זו אהבה. אז זה כנראה אתה ומחלקת ההרכבה היית "תחנה אחרונה" לא הסכמת לוותר. ולכן, אותך לא צריך היה לבקר.

יואב סלע 181999-07

חנות המפעל 'רהיטי הזורע', 1989.

קטע 31: נגיף הקורונה הוא כלום, לעומת מתקפת זבובי האפעה בנחל כנפן

הולכי על שתיים מוזרים, עם ריח נפלא של זיעה. המוני זבובים מסתערים על הכוח, ואין הרבה מה לעשות נגד אויב שגדול ממך במספרו פי אלף. בהתחלה מנפנפים ידיים, זה לא עוזר. אח"כ מחסלים כמה עשרות מהם, מה שלא ממש מקטין את מספרם. בסוף לובשים חולצה ארוכה ו...מתרגלים. אחרי שמתרגלים, אפשר להסתכל לצדדים, ולגלות שנחל כנפן הוא נחל קניוני מאוד יפה, עם לא מעט פרחים.

לורן מסתכלת כנראה ביופי הזה יותר מדי, אינה שמה לב לבולדרים שעל השביל, ו...נופלת. פציעה בינונית. החובש הקרבי, **אלי קטן**, מוציא לאור השמש, לראשונה ב'שביל ישראל', את ערכת העזרה הראשונה שלו, וחובש את לורן. כל ישראל חברים! כמובן שגיל לא מבזבז את זמן החבישה, אלא מכין קפה שחור, שאליו מצטרף לכוח גם **שביליסט שווייצרי** בשם גבריאל (עם ב' דגושה). אירוע כזה, ששביליסטים נוספים מצטרפים להפסקות הקפה של הכוח, אינו חריג כלל. עם קפה טוב בבטן, ולמרות הזבובים, נשפך נחל כנפן עם השביליסטים שלו אל **נחל חמר** הרחב, שמוביל את הכוח אל נקודת הסיום, ליד **מטמנת אפעה**. בעזרת הרכב, שנשמר על ידי סולימאן, שומר המטמנה, מתבצעת הקפצת המכונית שממתינה מהבוקר בערד, והכוח שם את פעמיו אל נקודת הלינה שלו – **הגן הלאומי ממשית**. לורן שוכחת מהפציעה שלה ונוטלת פיקוד על הכנת ארוחת ערב שבת מפוארת, כשוללת צ'יפס, מרק ושאר ירקות נפלאים. שפייר משכנע את רשות שמורות הטבע, שכל השביליסטים שייכים למשפחתו, ומוזיל לכולם, בעזרת כרטיס ה'מטמון' שלו, את עלות הלינה מ-75 ₪ ל-53 בלבד. לילה טוב, קטע 31!

■ בשם השביליסטים – ניר רענן

קטע 31 של שביל ישראל מתחיל באחד מבקריו של חודש אפריל 2018, בלב העיר **ערד**, ומסתיים אחרי 23 קילומטרים לא קלים, ליד **מטמנת אפעה**, אתר הטמנת הפסולת הגדול בישראל. אפריל בנגב הישראלי הוא כבר חודש חם למדי - את זה יודעים גם השביליסטים (לורן, אלי קטן, יוסי, גיל, שפייר, איתמר והח"מ). מה שהשביליסטים לא מנחשים, זוהי כמות הזבובים **בנחל כנפן**, הסמוך למטמנת אפעה. אבל עוד נגיע לשם בהמשך, כי התחלת היום הייתה שונה לחלוטין: **בצומת ערד**, ממנה מתחיל קטע 31 של השביל, אין אפילו זבוב אחד. גם לא **בנחל יעלים** הנחמד, בו אמנם אין יעלים, אך יש להקה גדולה וחביבה של **נשרים**, שמקדמת בברכה את פני ההולכים בו (האמת, לא בטוח שהמעופפים האלה היו נשרים. ייתכן שאלה היו **דיות, חיוויאים, עקבים, רחמים, עיטים, פרסים** או עופות דורסים אחרים כלשהם, שהח"מ לא ממש מבדיל ביניהם. מה שבטוח, לכל אחד ואחד מהם יש זוג כנפיים גדולות ומרשימות). עם הנשרים מעלינו, מסיים השביל את תפקידו בנחל יעלים, ומתחיל לטפס אל **רוג'ום זוהר**, בו נמצאים שרידים די מרשימים של מצד מהתקופה הרומית. מהרוג'ום מעפיל השביל אל **ראש זוהר**, תצפית מקסימה שהתחילה כמצד על דרך רומי, המשיכה בבסיס בריטי, שהפך לבסיס של צה"ל, וכיום יש כאן אנדרטה לזכרו של פנחס סלע, שנפל באזור בשנת 1951. שביל ישראל אינו מסתפק בשני זוהרים, לכן הוא ממשיך ועולה אל **מצפה זוהר**, תצפית עוד יותר גבוהה, ממנה כבר רואים חלק נכבד של כדור הארץ (מדינות ישראל וירדן). במצפה זוהר מסתיים קניון **נחל אבוב**, הידוע לכל הקוראים, בייחוד לאלה שבעידן הקורונה מוותרים על טיסות לחו"ל. ממקום כה גבוה, 638 מ' מעל פני הים, אין ברירה אלא להתחיל לרדת. כפר בדואי בשם **קבועה**, חלק **משבט העזאזמה**, מאחל לכוח הצלחה לקראת הקרב הצפוי לו מול הזבובים, בוגרי מטמנת אפעה. אחרי כמה קילומטרים של ירידה **ברנס זוהר** מגיע השביל אל מסמר היום: **נחל כנפן**. שילוב של אלפי טונות אשפה, נגב וחום אפריל, יוצרים כמות של מיליוני 'כנפנים', אם לא מיליארדים. כל הזבובים האלה שמחים מאוד לארח בנחל הבית שלהם שבעה

פינת התובנה / בועז בש מרץ'

על המאזן החשוב שבין אינטליגנציה, מודעות ובקרה עצמית

גיבור הספר והמחזה הנפלא 'פרחים לאלג'רנון' (או 'פרחים לעכבר לבן') הינו רפה שכל, שאינו מודע לאופן בו משפילים אותו 'חבריו' לעבודה. רק אחרי שהוא עובר ניתוח חדשני לשילוש האינטליגנציה, הוא מבין, בתחילה, עד כמה צחקו מעליו ועליו כל האחרים, ובהמשך הוא עובר את החוויה ההפוכה, כאשר הוא הופך לגאון ומאבד את הסבלנות לבעלי אינטליגנציה נמוכה משלו...

האינטליגנציה שלנו היא כלי הישרדותי ראשון במעלה, ועשויה להעניק לנו יתרון במרוץ החיים הפופולרי, הנקרא 'גלגל האוגר'... מנת משכל גבוהה עשויה לשרת אותנו בהשגת מטרות וקידום על פני אחרים, אולם קיימת תכונה חשובה נוספת, שתקבע במידה רבה את איכות חיינו ויכולתנו להעניק לעצמנו ולאחרים חיים מאוזנים ואושר אמיתי. תכונה זו הינה היכולת למודעות וביקורת עצמית.

היכולת להתבונן פנימה או 'לראות את הגיבנת שלנו' נקראת גם אינטליגנציה רגשית פנימית (להבדיל מאינטליגנציה רגשית חיצונית, בה אנו מסוגלים

להבין רגשות של אחרים). אינטליגנציה זו משמשת אותנו גם כבקר אתי/ ערכי/ מוסרי וגם כבקר רציונלי מיוחד, כזה המסוגל לפרק מנגנוני הגנה עצמיים (אגו) ולהגיע למסקנה, כי אנו טועים. היכולת לבקר את עצמנו קובעת במידה רבה עד כמה נהיה ישרים, מוסריים, הגיוניים ואפקטיביים, בהקשר לעצמנו ובהקשר לסובבים אותנו - בני משפחתנו, חברינו ועמיתינו לעבודה.

מצד שני, כאשר יכולת זו נמוכה במיוחד, אנו עשויים להיתקע בדוגמות ופרדיגמות לגבי עצמנו ויכולותינו, לגבי אחרים ולגבי המציאות בכלל. מנת משכל גבוהה לא תעזור כאן כלל ולמעשה עשויה להחריף את הבעיה, היות שאנשים חריפי שכל ובעלי ידע רב (במיוחד כאלה שהגיעו למעמד גבוה או הצלחה) מתבלבלים לחשוב שהם 'יודעי כל' ושוכחים, שהפער בין אדם שיודע הרבה לאדם שיודע הכול הוא אינסופי...

לפיכך, ללא קשר ליכולותינו, היסטוריית ההצלחות שלנו או הסטאטוס שלנו בחיים, עלינו לטפח את היכולת שלנו להתבונן פנימה, להיעזר בנקודת מבטם ודעתם של אחרים ולשאול את עצמנו שאלות קשות, שאלות של בחינה עצמית. אמנם נדמה שצניעות וענווה הינן תכונות שעברו מהעולם במאה ה-21, אבל אם נרצה להיות קצת יותר טובים, ובסוף חיינו להביט אחורה בסיפוק על מי שהיינו, זה בדיוק מה שעלינו לעשות!

שתהיה לכולם שבת של קריאה מהנה! (עם פרחים

לעכבר לבן) ■

טיפת מיתולוגיה / אהוד דור

תסביך הרוֹסְטְרָטוּס

בעיר אֶפְסוֹס שבאסיה הקטנה (היום במערב טורקיה) הוקם בשנת 550 לפנה"ס מקדש לאלה אֶרְטֵמִיס, אלת הצייד והירח (דֵיאָנָה אצל הרומאים). המקדש נקבע כאחד משבעת פלאי העולם העתיק בשל יופיו המדהים, גודלו ופסליו, שפוסלו על ידי טובי הפסלים של הימים ההם.

בשנת 356 לפנה"ס הוצת המקדש הנפלא הזה, בידי צעיר בשם הֶרוֹסְטְרָטוּס. משנלכד, הוא הסביר את מעשהו כנסיון לזכות בתהילה, למרות המחיר שידע שעליו יהיה לשלם על כך. בדרך זו, טען, שמו ייזכר לעד, לצד שמות האלים והגיבורים של המיתולוגיה היוונית. הוא אמנם הוצא להורג, נאסר להגות את שמו ולספר את סיפורו בכל רחבי יוון, ואף נאסר לקרוא בשמו לתינוקות שנולדו, אך מטרתו הושגה. למעשה, אנו זוכרים את שמו עד היום הזה, והוא אף מתנוסס מעל לתסביך הרוֹדֶף אנשים גם בימינו – תסביך הֶרוֹסְטְרָטוּס.

אנשים לא מעטים חשים, שחיייהם לא יהיו שלמים אם הם לא יהיו 'נודעים', וחלקם מוכנים לשלם כל מחיר כדי להגיע לכך. זכורים היטב נסיונות הפיגוע ביצירות אומנות ידועות, כמו ה'פֵיִיטָה' של מיכלאנג'לו בוותיקן, 'משמר הלילה' של רמברנדט ועוד. ישנם 'אומנים' שהפרובוקציה היא תכלית עיסוקם ובלבד ששיגו את פרסומם. סביר להניח, שגם חלק מאותם מטורפים, היורים בהמון חסר הישע, סובלים מאותו תסביך.

שבת שלום! (פשוטה וללא סיבוכים)

אהוד דור ■

פסל ארטמיס שעמד במקדש באפסוס, המאה ה-1

קורבנות וחצוצרות

סיפורי התורה, בתחילת ספר במדבר, הם אבני הבניין של האומה הישראלית. ביציאת מצרים יצאו אנשים, נשים וטף כשבט עבדים, המשתחרר לחירות ומונהג על ידי עמוד אש ועמוד ענן.

הליכה זו אפשרית בעת שמדובר בליווי אלוהי צמוד, כאשר יישא איש את בנו. מבנה העם ותפקידי ההנהגה אינם נצרכים, כיוון שהדאגה המתמדת לסיפוק צרכי העם מוטלת על אלוהים, ולא על הנהגת העם: הכלכלה (מן ושלו) יורדים מהשמיים, את המלחמות והניסים מנהל אלוהים, ובשלב זה לא נראית חשיבות להנהגה המדינית והצבאית, וגם אין צורך במפקד.

אך כשמתקרבים לארץ ישראל, צריך לעצב הנהגה, לקיים בה היררכיה ולהעניק לה סמכויות. במקור, התוכנית של משה הייתה מהלך מהיר במדבר, היישר לארץ. לפי ספר דברים – רק 11 יום חלפו ממעמד הר סיני עד לכניסה לארץ, עד מערב הנגב:

"אֶחָד עֶשֶׂר יוֹם מִחֶרֶב דֶּרֶךְ הַר שְׁעִיר עַד קָדֵשׁ בְּרִנֵּעַ" (דברים א', ב'). חטא המרגלים שיבש את התוכנית ועיכב

את הכניסה לארץ ב-40 שנה. ואכן, הפרשיות הפותחות את ספר במדבר, מלמדות על מפקד צבאי, סדר, ארגון, תוכניות מסע ושימוש בדגלים ובשבטים. נשיאי השבטים מקבלים מעמד מיוחד ותפקיד בעל משמעות, בחתימת חנוכת המשכן:

"וַיִּקְרִיבוּ נְשֵׂי־יִשְׂרָאֵל, רָאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם: הֵם נְשֵׂי־הַמַּטֵּה, הֵם הַעֲמֻדִים עַל-הַפְּקָדִים. וַיָּבִיאוּ אֶת-קָרְבָּנָם לִפְנֵי ה', שֵׁשׁ-עֶגְלֹת צֶבַע וְשְׁנַי עֶשֶׂר בָּקָר--עֶגְלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים, וְשׁוֹר לְאֶחָד; וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם, לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן." (במדבר ז', ב'-ג')

תריסר פעמים מתארת התורה בדיוק ובפירוט את קורבנות הנשיאים, כאשר המשתנה היחידי בכל פעם הוא שם הנשיא המקריב ואת מי הוא מייצג. חזרה 'בזבנית' זו בולטת על רקע התיאורים התמציתיים של המקרא, המשאיר לא אחת לדמיונו להשלים פרטים ועובדות. זהו ריטואל שקיים במעשה המשכן, במפקד הגדול (עליו מסופר פעמיים) וגם בקורבנות הנשיאים.

הכל הכנה להעברת האחריות להנהגה האנושית של העם. לא עוד תלות ללא גבול ב'אבינו שבשמיים', אלא התמודדות בלתי פוסקת, בין ההנהגה ההיררכית שנקבעה כאן לבין העם.

ומה עם ההנהגה הדתית? בעזרת השם יש חוקים, מנהגים, מנגנון דתי וכן מפקד וצבא. ממש מאלף לקרוא בפרשה ולהבין מניין באנו ומי אנחנו:

<<<

הראש, המעיד על הכנעת היצר ליופי ואסתטיקה; **ואיסור להיטמא למת**, המוגדרת כאבי אבות הטומאה, ומורה על חולשת כוח השכל. הנזיר ביהדות אינו מנוע מיחסי אישות, נישואים או בעלות על רכוש. הטעם בפרישות הוא לעזור לאדם לשרת את בוראו בצורה טובה יותר, בלי הסחת דעת של תאוות ארציות. איסורי הנזירות נלקחים לתקופת זמן מוגדרת, ולמשך 30 יום לפחות. אדם יכול לקבל על עצמו נזירות למשך כל ימי חייו ואף מעבר לימי חייו. בסיום תקופת הנזירות מוטלות על הנזיר כמה חובות: עליו להעלות שלושה קורבנות בבית המקדש, לגלח את שיערו ולשורפו באש, ולבצע טקס מיוחד עם הכוהן. רק לאחר מכן יותרו איסורי הנזירות.

נראה שהנזירות הייתה רווחת בישראל בתקופת המקרא, אולם רק שמשון מוזכר במפורש בתנ"ך כנזיר. בתקופתנו, אחרי חורבן בית המקדש, אין אפשרות להקריב את הקורבנות ההכרחיים לצורך סיום תקופת הנזירות והתרת איסורי הנזיר. מסיבה זו לא מקובל כיום לנדוד נזירות, משום שהאיסור יימשך לכל ימי חי הנזיר. בין הבודדים והמפורסמים שנדרו נזירות קבועה בזמננו, הוא 'הנזיר הירושלמי' – הרב דוד כהן (תלמידו של הרב קוק), שהיה נזיר עולם.

פסל שמשון הגיבור של האומן ברוך וינד, מוצב בעיר אשדוד.

בפרשת 'נשא' מופיעים, בין השאר, דיני נזירות, וההפטרה היא בספר שופטים פרק י"ג, בו מסופר על הולדת שמשון הגיבור, שעל פי ציווי מלאך ה' היה נזיר מבטן אימו. ביהדות, נזיר הוא איש או אישה שקיבלו על עצמם כנדר איסורי נזירות, כשהעיקריים שבהם: איסור שתיית יין, המסמל את תענוגי העולם; איסור תספורת וגילוח שיער

מסתבר, שגרציאני לא המציא את תרועת הקרב הצה"לית. המקרא קדם לו ובגדול. גם אבותינו חשו, שאין כמו כלי הנשיפה לדרבן, לשלהב, ללכד את הכוחות כנגד אויב משותף, ולהשכיח את הצרות והמחלוקות מבית. גם הקיטורים, התלונות ורפיון הרוח לא נולדו בעת החדשה. המקרא מלמד אותנו שמי שמתאונן, כדרך חיים, נפגע:

"וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְנִים, רַע בְּאַזְנֵי ה'; וַיִּשְׁמַע ה', וַיַּחַר אָפוֹ, וַתִּכְעַר-בָּם אֱלֹהֵי ה', וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמֶּחֶנֶה. וַיִּצְעַק הָעָם, אֶל-מֹשֶׁה; וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-ה', וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ. וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא, תִּכְעָרָה: כִּי-בָעָרָה בָּם, אֵשׁ ה'." (במדבר י"א, א'-ג')

לקח לכל המקטרים: החיים לא קלים, לא פשוטים, לא תמיד נוחים. לכל אחד תקופת נדודים במדבר – האישי, המשפחתי, החברתי, הכלכלי, הפוליטי, המדיני. הכי קל להתאונן, להאשים את כולם חוץ מאת עצמנו, ולרפות ידיים. הכי נכון – להתמודד, וגם להיזכר בבני ישראל במדבר. אם הם שרדו, גם אנחנו יכולים...

■ שבת שלום!

"וַיִּדְבַר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת, אֲשֶׁר לְלוֹיִם: מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, וְמַעְלָה, יָבוֹא לְצִבָּא צָבָא, בְּעֶבְדְּתָא אֶהְלֵ מוֹעֵד. וּמִבֶּן חָמֵשִׁים שָׁנָה, יָשׁוּב מִצִּבָּא הָעֶבְדָּה; וְלֹא יַעֲבֹד, עוֹד." (במדבר ח', כ"ג-כ"ד)

בני שבט לוי משמשים בקודש ופטורים מלשרת בצבא. סליחה, הם משרתים ב'צבא השם'. כיום קוראים לזה "למות באוהלה של תורה". ומי אנו שנדקדק, אם בני לוי המה אם לאו, ובכלל – באין בית מקדש, מלאה הארץ בתי מדרש, שם "צובאים צבא".

כשקראתי את הפסוקים הבאים, עצמתי את עיני והעליתי באוב את צמד המחצצים המקומיים: אביהו איכר ז"ל וגבי פלג יבדל"א, מקהילים את החברים לטקס, לחג ומועד ולזיכרון:

"וַיִּדְבַר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. עֲשֵׂה לָהּ, שְׂתֵי חֲצוּצֹת כֶּסֶף--מְקֻשָּׁה, תַּעֲשֶׂה אֹתָם; וְהָיוּ לָהּ לְמִקְרָא הָעֵדָה, וּלְמִסַּע אֶת-הַמִּחְנֹת" (במדבר י', א'-ב'). "וְכִי-תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֲרָצְכֶם, עַל-הַצֹּר הַצֹּרֵר אֹתְכֶם--וְהִרְעַתְם, בְּחֲצוּצֹת; וְנִזְכַּרְתֶּם, לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם, וְנוֹשַׁעְתֶּם, מֵאִיְבֵיכֶם" (במדבר י', ט')

“כדי לבנות מקדש,
צריך להרוס מקדש”

- ניטשה

מולדת חדשה / אלכסנדר פן

בְּעַד מוֹלַדְתָּ זוּ, אֲשֶׁר לֹא יִדְעִיתִי,
וְנִיחוּחֵי-רוּחוֹת בְּזֶהב הַפְּרִדְסִים
אֲשַׁמְתִּי לְדַרְכֵי -
מִשְׁלַג עֲקֻרְתִּיךָ
לְהַסְלֵל בִּיקוּד שְׂרָקִיָּה וְחִמְסִין.

מָדָם וּמְמַדְנִים
עוֹלָה הִיא מְחַרְחֶרֶת,
זָרָה וּמְדַבְרִית וְסוֹרְרָה מֵאֵד.
מֵה שִׁיר אֲבָדָה לָהּ כָּאֵן -
וְהִיא עָלֵי גוֹהֶרֶת
קְדוּמָה מִפֶּל דְּבַר-שִׁיר שְׂרוּי בְּחִלּוּמוֹת!?

אֲנִי אוֹהֵב אוֹתָהּ -
אֵת זוּ, אֵת הַמוֹלַדְתָּ!
בְּיוֹמִיּוֹמֵי, הַמָּט קוֹדֵחַ וּמְכַפֵּשׁ,
מִכַּף חֲרוֹן עֲנִיָּה
לְעַד לֹא אֲמַלֵּט עוֹד
גְּזַר-הַגְּזֵלִי בְּהַ מְחַדֵּשׁ.

[...]

לוח מודעות

בן אבי!

לורה ודרקו
בהולדת הנכד
בן לדני ודנה
שפע ברכות לכל בני העשפחה

10 שאלות ותשובות עם אבנר מילוא

גיל: 70 . מצב משפחתי: אבא, מזוגיות בעבר עם נוגה, של מיכל (42) ותל (35) הידוע בכינוי "תל-תף" וכיום, חי בגבעת-יערים שבפרוודדור ירושלים. סבא לשלושה נכדים – ילדיה של מיכל, החיים באוסטרליה. **מקצוע:** עד 1998, במשך כ-20 שנה, היה רפתן. מאז ועד היום, משמש כנהג הבריאות של הקיבוץ: מסייע חברים לבתי-חולים וקופת חולים ומביא תרופות מספר פעמים בשבוע.

הקיטור בקיבוץ. מאוד נהייתי מעבודה זאת, אך נאלצתי להפסיקה, בגלל מגבלות בריאות.

7 משהו שאתה שואף להגשים בעתיד?

להרחיב את האופקים. אני שואף ללמוד במסגרת פתוחה בתחומים שונים, אולי כסטודנט חופשי באוניברסיטה, או במסגרת דומה.

8 ספר משהו שלא יודעים עליך.

מגיל צעיר הייתי 'פושע' גדול. כבר בגיל 10, אפרים לוי ז"ל נתן לי לנהוג לבד בטרקטור, בשדות.

כשהייתי בכיתה יו"ד, ביחד עם טדי, הלכנו בשבת בבוקר למוסך ולקחנו את טרקטור ה'מאן', שבנוסף למושב הנהג, היה לו גם מושב על הכנף שמעל הגלגל. נסענו (כמובן בלי רשות) להרים שמעל אבו-זריק (בערך היכן שכיום נמצא הבסיס הצבאי הסודי). זה היה יום מאוד גשום. אני נהגתי וטדי ישב לידי. בשלב מסוים, בגלל הדרך החלקה מהגשם, איבדתי שליטה, והטרקטור עף כ-60 מטר במדרון ושנינו עפנו ממנו. טדי שבר את הכתף ונפגע בגב, ואני נפצעתי קשה בראש ואיבדתי את ההכרה. אני לא זוכר כלום מהתאונה, אבל למדתי לדעת שטדי, שלא איבד את ההכרה, הלך ברגל למטעים, שהיו למטה, מעבר לכביש הזורע-משמר העמק, ומצא שם את שלמה חזן, עם מכונית ה'פורד'. שלמה ניסה, ללא הצלחה, להשביב אותי בקבינה של האוטו, אבל נשמטתי מהמושב ואז, מחוסר ברירה, העביר אותי לארגז של ה'פורד' וכך הביא אותי לבית חולים. הייתי מחוסר הכרה במשך חודש, שוכב בין חיים למוות. בעקבות התאונה נפגעתי בעיקר בכושר הראייה, ואני חושב שבכלל, משהו בראש שלי השתבש.

לאחר שהחלמתי, העמידו אותי לדין בבית המשפט בעפולה, על נהיגה ללא רישיון. הקיבוץ שילם 500 שקל קנס, אבל אני משלם על המקרה עד היום הזה.

9 תכונה אחת בק, שהיית שמח להיפרד ממנה.

בתלנות. אני עצלן איום. כאשר אני מסיים את העבודה, אני מסוגל לרבוץ בכורסה 'פור גוד'. בכל מקום בו עבדתי, עשיתי זאת מכל הלב ובמסירות ולא בעצלות. בעבר הייתי פעיל גם מעבר לשעות העבודה, אך מאז פרישתי לגמלאות, תכונת הבטלנות מאפיינת אותי בשעות הפנויות, בהן האנרגיות יורדות למצב מנוחה.

10 משהו שמפריע לך ומשהו שאתה אוהב בהזרוע?

מפריע: מפריעה לי מאוד ההפקרות שיש כאן בנוגע לכלבים, כאשר חלק מבעליהם לא שולטים בהם ומאפשרים להם להסתובב חופשי, להפריע בנביחות לשכנים, וגם לא אוספים את ה'יצירות' של הכלבים ומקשים בכך על החיים.

אוהב: זה הבית שלי, על כל מה שבית נותן – היופי, האווירה הטובה ואנשים רבים וטובים, שיש לי איתם קשר טוב.

תודה לאבנר מילוא, על גילוי הלב והנכונות לחשוף מעט מעצמו לכולנו. להתראות בעיתון הבא עם 'גיבור' או 'גיבורה' נוספים, שמוכנים לחשוף בפנינו מעט מרחשי, הרהורי וסודות ליבם. ובניתיים, תחשבו מה אתם הייתם עונים. ריאיון: דני נהב

1 זיכרון מעניין מהילדות?

אני בן 6 בגן טליה (גן חצב כיום), השנה 1956, בזמן 'מבצע קדש'. היה מצב חירום ואסור היה לנו לצאת מהגן. ליד כל מיטה היה מוכן תרמיל עם ציוד, למקרה שנצטרך לרדת למקלט או לרוץ למערה (ליד גן הזיכרון כיום). על אף האיסור לצאת, ברחתי עם שמעון ויורם לשדה, שהיו בו חבילות חציר. רצינו לבנות בית מהחבילות. התחלנו להזיז אותן ואז התגלה נחש צפע ענק. ברחנו כל עוד נפשנו בנו, חזרה לגן. בגן קיבלנו, כמובן, 'מקלחת קרה' מטליה הגננת.

2 מה הדבר האחרון שחיפשת ב'גוגל'?

'גוגל' - אני לא מתעסק איתו. סוג של פוביה. אני משתמש במחשב לרישומים בענייני עבודה ומשחק קלפים. בנוסף, אני רואה ב'יו-טיוב' סרטים. לאחרונה, ראיתי את כל סרטי צ'רלי צ'פלין, וזה יותר טוב מכל הזבל האמריקאי, ש'הוט' מאכילים אותו.

3 מהו התחביב הכי משמעותי שלך כיום?

פוליטיקה. אני מאוד מעורב רגשית במה שקורה ועוקב כל יום אחרי הכתוב בעיתון 'הארץ'. בנוסף, קורא ספרים – רק במיטה לפני השינה. אוהב רומנים וביוגרפיות מעניינות. עכשיו קורא את 'אדל' של יוכי ברנדס.

4 מהו החטא הקטן שלך (ה'גילטי-פלד'ר)?

עישון. אני מעשן לא כבד (5 עד 10 סיגריות ביום) כבר 50 שנה, מאז שהייתי בצבא. רק פעם אחת, למשך חודש ימים, הפסקתי לעשן. זה היה לפני 5 שנים, כאשר ביחד עם אחי עמית, נסעתי לבית חולים בהודו, לקבלת טיפול מיוחד בשיטת 'איור ודה' (Ayurveda), מסנסקריט: ידע החיים הארוכים) לבעיות הפרקים, אשר קיבלנו בתורשה מאימא שלנו. כל יום, במשך חודש שלם, זכיתי לטיפול שנמשך 90 דקות, כאשר 5 הודים, בו-זמנית, עושים לי מסאז' בכל הגוף, בעזרת שקיות מלאות אורז וטבולות בשמן קוקוס חם. זו הייתה חוויה אנתרופולוגית יוצאת דופן, שיותר משעזרה לבעיית הפרקים, נראה שהשפיעה על מערכות פנימיות של הלב, הכליות והכבד. וכאמור, בכל אותו חודש לא באה סיגריה אחת לפי. איך שחזרתי הביתה, עשיתי לי כוס קפה וחזרתי לעשן... שטות לא נורמאלית, כי זו הייתה הזדמנות אידיאלית להפסיק.

5 אם היו נותנים לך שעה – היכן בעולם היית הכי רוצה להיות?

סן פרנסיסקו. חייתי שם בגיל 25 במשך שנה שלמה. למדתי אנגלית בבית-ספר לשפות לסטודנטים זרים, וליד זה עבדתי בכל דבר, מניקיון מסעדות בלילות ועד טיפול בחולי-נפש בבית שלהם. והעיקר – התאהבתי בצרפתייה יפהפייה... הייתי רוצה לחזור לאותה עיר יוצאת דופן, שיש לי ממנה זיכרונות מאוד מיוחדים (ולא רק מהצרפתייה).

6 מהו הפספוס שלך?

לקראת סוף גיל ה-20 רציתי ללמוד עבודה סוציאלית. תוך כדי בדיקת ההיתכנות לאותם לימודים, נוכחתי לדעת שיש לי קשיים, שכנראה קשורים לפגיעה בראש שנגרמה בתאונה (ראו שאלה 8 בהמשך). החלטתי לוותר על הרעיון, ובמקום זה למדתי ב'רופין' קורס של מפעילי דודי קיטור. עבדתי בזה כשנה, כאשר אני אחראי על כל משק